

Warszawa, dn. 13 stycznia 2016 r.

Stanowisko nr 2/2016
Porozumienia samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych
oraz Rzecznika Praw Obywatelskich
dot. gwarancji demokratycznego państwa prawnego

Porozumienie samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych oraz Rzecznik Praw Obywatelskich wyrażają wspólne przekonanie o konieczności przypomnienia o doniosłości standardów i gwarancji demokratycznego państwa prawnego jako podstawy ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Pragniemy podkreślić, że ustanowienie zasady demokratycznego państwa prawnego w art. 2 Konstytucji RP, w rozdziale zatytułowanym „Rzeczpospolita”, normującym fundamentalne zasady ustroju politycznego oznacza, iż powinny kierować się nią w swoich działaniach wszystkie organy władzy publicznej, a w szczególności organy powołane do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, ochrony prawa oraz świadczenia pomocy prawnej.

Uważamy za istotne przypomnienie także, że zasada demokratycznego państwa prawnego nie może być redukowana wyłącznie do legalizmu działania organów władzy publicznej. Wynika z niej bowiem wiele różnorodnych standardów dotyczących stosunków między państwem a jednostką, a w szczególności ochrona praw i wolności człowieka i obywatela, zapewnienie prawa do sądu realizowanego przez niezależne sądy i niezawisłych oraz bezstronnych sędziów, istnienie sądowej kontroli zgodności z prawem działań administracji publicznej oraz istnienie sądowej kontroli zgodności prawotwórstwa z Konstytucją RP, a także zapewnienie prawa do obrony, w tym przy pomocy niezależnego obrońcy.

Jesteśmy zgodni, że realizacja powyższych standardów nie jest możliwa bez istnienia instytucjonalnych gwarancji, które stanowią złożony system zasad, procedur i organów działających w sposób niezależny na podstawie swoich konstytucyjnych i

ustawowych kompetencji. W systemie tym w takiej samej mierze istotne są gwarancje ustrojowe, legislacyjne i proceduralne. Za stosowne uważamy przypomnienie, że w sferze ustrojowej do najważniejszych z nich należy przestrzeganie trójpodziału władzy, w tym zasady równowagi władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, w sferze legislacyjnej przestrzeganie zasady prymatu Konstytucji RP nad ustawami i innymi aktami normatywnymi, a w sferze proceduralnej realizowanie zasad rzetelnego postępowania zarówno w stanowieniu, jak i stosowaniu prawa.

Wyrażamy przekonanie, że skuteczność systemu gwarancji demokratycznego państwa prawnego jest uzależniona od realizacji każdego ze składających się na niego elementów. Osłabienie któregokolwiek z nich – nawet przy zachowaniu pozostałych – stanowi zagrożenie dla realizacji zasady demokratycznego państwa prawnego, a w konsekwencji także dla praw i wolności człowieka i obywatela.

Niniejsze stanowisko zostało podjęte podczas wspólnego spotkania sygnatariuszy Porozumienia samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych oraz Rzecznika Praw Obywatelskich.

Przewodniczący Porozumienia

Rzecznik Praw Obywatelskich

SSO Maciej Strączyński

Dr Adam Bodnar

Sekretarz Porozumienia

Dr Paweł Skuczyński